

SAK 6/24 Innspill til regionalt innspillmøte for Nord-Norge om stortingsmeldinger for klima og natur (23/5569)

1. Når vi i 2050 har nådd natur- og klimamål, hva er de tre viktigste grepene som ble gjort i dag for å komme dit?
 - a. Arealpositivitet og streng tolkning av «føre-var-prinsippet» er standarden på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå. Klima- og miljødepartementet har igjen fått ansvar for plan-/arealsaker (og statsforvalteren har større myndighet)
 - b. Samfunnsnytte av samferdselstiltak og andre tolkes i et immateriell generasjonsperspektiv - Nord-Norge-bane er bygd og antall flyreiser er redusert til nivå fra 1990.
 - c. Naturavtalen er lagt til grunn for implementering av klimatiltak. Nasjonalt rammeverk er på plass uten smutthull som favoriserer de store aktørene. Green-washing er ikke lenger en opsjon.
2. Hvilke viktige rammer og hensyn må de to meldingene ha med seg fra ditt ståsted?
 - a. Naturens tålegrense må være rammen for alt vi foretar oss, inklusive klimatiltak, natur- og arealpositivitet bør ligge i bunn
 - b. Meldingene må inneholde en ambisiøs definisjon av "bærekraft"
 - c. Meldingene må ikke bare definere hva vi skal gjøre for å oppnå målene, men må i stor grad definere hva vi IKKE skal gjøre.. Meldingene må gi føringer hvordan vi reduserer forbruk og ressursbruk. Dette må ligge i bunn for fordeling av kraftressurser
 - d. Staten må tilrettelegge for at kommunene kan føre en ambisiøs klima- og naturpolitikk i praksis, både gjennom økonomisk støtte og støtte i form av rådgivning og kompetanse fra nasjonalt og regionalt nivå.
 - e. Stortingsmeldingene for klima og natur skal omhandle hele Norge. Problemstillingene og mulighetene må også ta høyde for Nordnorsk kontekst, for eks. innen demografi, urfolkstematikk, behov for kraft og etablering av arbeidsplasser, arktisk klima og natur, mm.
 - f. Omleggingen til en sirkulær økonomi burde styrkes, og at dette burde omtales i stortingsmeldingene. Stortingsmeldingene burde si noe om de økonomiske og klimamessige fordelene ved å øke økonomiens sirkularitet. Meldingene kan med fordel også bedre rammebetingelsene for gjenbruk/ombruk av byggemateriale og for øvrig samordning av standarder og praksis på dette feltet.
3. Arealbruksendringer er en stor utfordring både for natur og klima. Hva bør meldingene legge frem for å sikre at arealbruken fremover bidrar til at vi når natur- og klimamålene?
 - a. det bør være stort fokus på arealpositiv utvikling i kommunene, også i vekstkommunene
 - b. Kommunene må pålegges «planvask» etter ambisiøse nasjonale krav. Nye og gjenstående planer må være i tråd med oppdaterte natur- og klimamål.
 - c. All arealbruk må ses under ett og det bør ikke gjelde andre regler for arealkrevende industri som oppdrett, bunntåling, skogbruk eller annet.
 - d. Miljøovervåking og miljø-/konsekvensutredninger skal skje på oppdrag

- av miljømyndigheter, men bekostes av tiltakshaveren. Det bør innføres nasjonale kompetanse- og kvalitetskrav for alle typer kartlegging, også for kartlegging av terrestriske miljøer (akkrediteringer/sertifiseringer).
- e. Stortingsmeldingene, og nasjonal klima- og naturpolitikk generelt, bør se på sammenhengene mellom utslippsreduksjon, klimatilpasning og naturrestaurering og -bevaring.
 - f. Blågrønnfaktor eller tilsvarende verktøy må få en stor plass i stortingsmeldingene, der veiledninger til bruk også er tilpasset et kaldere klima som i Nord-Norge.
 - g. Stortingsmeldingene burde se bærekraftsmålene, samfunnsutvikling, klima og natur i sammenheng, og muliggjøre størst mulig synergieffekt mellom disse, eks kraftutbyggingssaker burde sikres høy grad av medvirkning. Når det gjelder fornybar energi, bør småskala fornybar energiproduksjon, herunder solceller på tak/vegger, gårdsvindmøller og jordvarmeanlegg i større grad muliggjøres.
 - h. Måloppnåelse på klima og natur avhenger av et kunnskapsløft blant Norges befolkning, næringsliv og kommuner. Det vil være behov for ressurser til kommunene for å sikre tilstrekkelig oppfølging av stortingsmeldingene, enten det gjelder ansettelse internt eller ved ekstern rådgivningshjelp.
4. Internasjonalt samarbeid er nødvendig og viktig for å løse klima- og naturkrisa. Hvordan kan internasjonalt samarbeid styrkes på klima- og naturområdet i årene fremover?
- a. Tromsø mener at internasjonalt samarbeid og læring på tvers av hele arktis er avgjørende for en vellykket omstilling
 - b. Internasjonalt samarbeid er bygget på tillit og det viktigste her er at Norges natur- og klimainnsats nasjonalt er troverdig.
 - c. Norge har en enorm makt gjennom oljefondet. Investeringer i utlandet kan bidra til en ønsket omstilling.
 - d. Forsterket samarbeid med EU på natur og klima. Her må Norge vurdere å implementere EUs regelverk på natur og klima.
5. Naturavtalen er et rammeverk for alle. Hvordan kan vi sikre at alle samfunnsaktører og hele myndighetsapparatet i denne regionen tar sin del av ansvaret for å gjennomføre naturavtalen og stanse tapet av natur innen 2030?
- a. Det må tildeles ressurser til kommunene for utarbeiding av kommunedelplan for naturmangfold, som hjelper kommunene å bygge opp kompetanse på området
 - b. Styrke statsforvalterens plikt til å veilede kommunene i arealpolitikken
 - c. En må vurdere kommunenes adgang til å gi dispensasjon. Det vil kreve et grundigere arbeid hos tiltakshaveren ved utarbeidelse av en reguleringsplan og vil tette en rekke smutthull.
6. Hva trenger kommuner, næringsliv og andre av kunnskap og virkemidler for å ivareta naturen bedre i denne regionen?
- a. Vi trenger større kunnskap om natur- og artsmangfold. En må sikre utdanning innen fagfeltene, og prioritere disse i utdanningssystemet. Kompetansen må tilgjengeliggjøres for kommunene, noe som kan kreve en nasjonal satsing på området.
 - b. Klare statlige overordna retningslinjer for arealbruk og miljøhensyn som følges opp av statsforvalter overfor kommunene.
 - c. Det trengs incentivmidler og forskning og utvikling i kommunene og

- privat næringsliv. Disse bør være tilgjengelig også for mindre bedrifter og små prosjekter. Omstilling må skje på alle nivåer og kreativiteten hos gründere er helt avgjørende.
- d. Stortingsmeldingene bør tilrettelegge for en mer samordnet forvaltning, både mellom sektormyndigheter, og mellom forvaltning i vann og forvaltning på land. Forvaltningen må ha en helhetlig, økosystembasert tilnærming, og se naturmessige og klimamessige kvaliteter i sammenheng.
 - e. For å forutsigbart styre forvaltningen i klima- og naturhensyn, burde begge stortingsmeldingene vektlegge et langsiktig perspektiv, med eksempler på reelle løsninger. Dette vil gjøre meldingene enklere å forholde seg til og å styre etter.
7. Hvilke andre grep enn vern kan vi ta for å sikre langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder (jamfør mål 3 i naturavtalen)?
- a. Samiske rettigheter og urfolksrettigheter må respekteres og må ha konsekvenser for måten vi går fram
 - b. Vi har behov for revisjon og innskjerping av flere viktige lover og tilhørende forskrifter. Her bør fokuset i første omgang være på havressurslovene (bunntål, marine vernområder), skogloven (hogstforbud av gammelskog, miljøkartlegging, begrensninger for etablering og utforming av skogsveier), lovverk for vilkår for vannkraftkonsesjoner (naturrestaurering), lovverk rundt jordbruksarealer (restaurering/bevaring av kantsoner, tilrettelegging for insekter, fugler etc.),
 - c. Havbruk må bli sirkulær, i lukkede anlegg med full gjenbruk av ressurser som slam.
8. Med utgangspunkt i 2050-utvalgets hovedanbefalinger (se lenke), hva bør klimameldingen prioritere å følge opp, sett fra ditt ståsted?
- a. CCS og CCU
 - b. Forsyningssikkerhet og nettutbygging
 - c. All arealbruk i alle kommuner bør være i tråd med våre internasjonale forpliktelser.
9. Hvordan legge til rette for en rettferdig omstilling til lavutslippssamfunnet, og hvordan bør en klimapolitikk som når klimamålene innrettes slik at den har legitimitet og aksept i samfunnet?
- a. Byrden for omstillingen må bæres av samfunnet etter samme prinsipp som skattesystemet for øvrig. De som har mest og de som slipper ut mest, må bære den største byrden. Det bør innføres en form for klimaavgift til fordeling (KAF)
 - b. Ny vurdering av samfunnsøkonomi, der også ikke-prissatte verdier inngår i vurderingen (eks. økosystemtjenester). Økonomien bør ikke kunne trumfe økologien.
 - c. Klima- og naturpolitikken bør være i tråd med kunnskapen som foreligger. Oppriktig kommunikasjon av utfordringsbilde samt viljen til handling på alle nivåer er avgjørende.

For at kommune-Norge skal kunne oppfylle sin viktige rolle i omstillingsarbeidet, trengs et større økonomisk og juridisk handlingsrom, bedre rådgivning, mer kompetanse, og tydelige signaler fra statlig hold om mål og retning på omstillingsarbeidet. Tromsø kommune, som arktisk hovedstad, forventer å få en særskilt rolle i utviklingen av regionen. Kommunen vil bidra som et

samfunnslaboratorie i en ny geopolitisk, naturmessig og klimamessig situasjon. Og for øvrig mener Tromsø kommune at Nord-Norge-banen skal realiseres.